

Västmanlands läns museum
Kulturmiljö Rapport B
2008:B32

Norrmanska gården

- rivning och nybyggnation av bardisk m m

Antikvarisk kontroll

Garvaren 1 och 2
Sala socken
Västmanlands län

Anna Ahlberg

Norrmanska gården - rivning och nybyggnation av bardisk m m

Antikvarisk kontroll

Garvaren 1 och 2
Sala socken
Västmanlands län

Länsmuseets dnr: VLM 070061

Anna Ahlberg

Utgivning och distribution:
Västmanlands läns museum
Karlgatan 2, 722 14 Västerås
Tel 021-39 32 22
E-post: lansmuseet@regionvastmanland.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

© Västmanlands läns museum 2018

Omslagsfoto: Norrmanska gården Sala, 2008. Foto: Anna Ahlberg, Västmanlands läns museum.

Foto: Där inget annat anges är fotografier tagna av Anna Ahlberg, Västmanlands läns museum.

Kartor: ©Lantmäteriet. Ärende nr i 2018/00086.

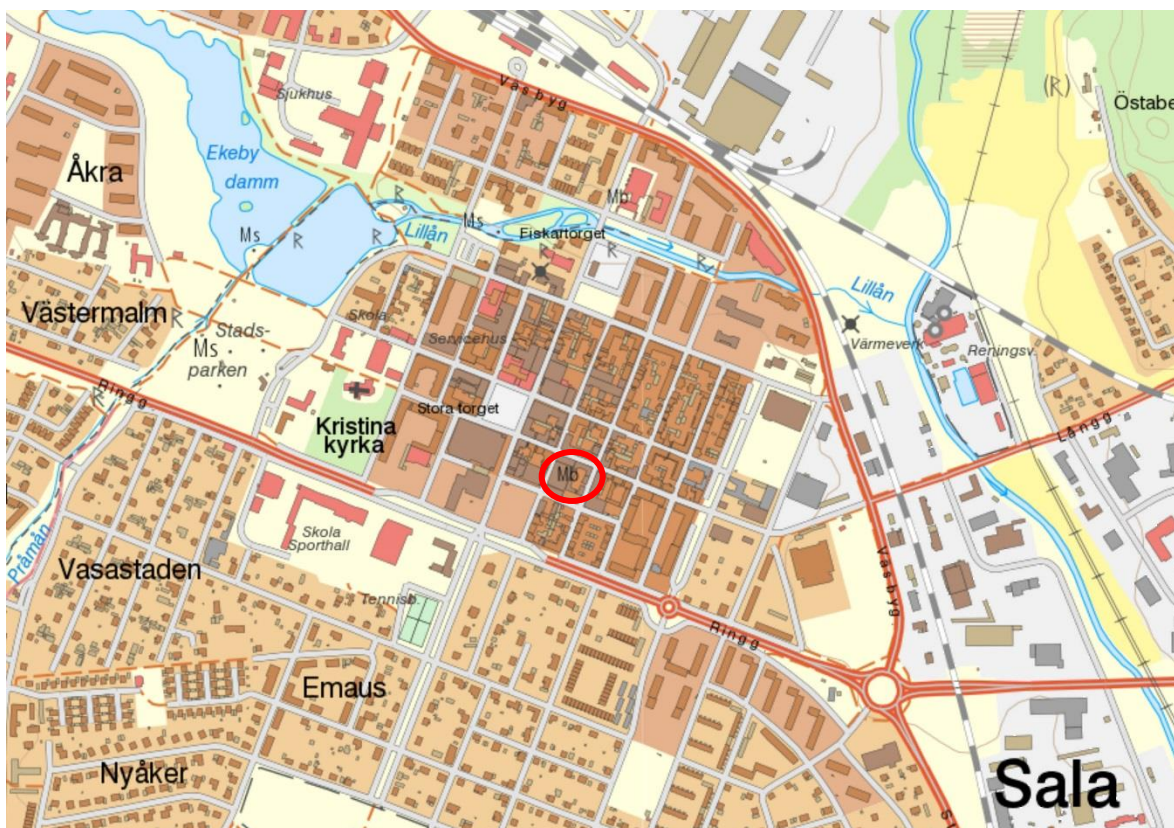
ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-87828-43-0

Inledning

Norrmanska gården ligger mitt i centrala Sala, mot Brunnskatan och Norrbygatan. Gården, som även kallas för Östergrenska gården och Collianderska gården, är en kringbyggd gård och tillkom efter den stora stadsbranden 1736. Norrmanska gården förklarades som byggnadsminne 1980 och ligger inom riksintresset för kulturmiljövården Sala silvergruva och Sala Bergsstad U16.

Under 2007 ansökte fastighetsägaren för Norrmanska gården om tillstånd för rivning av befintlig utomhusbardisk och uppförande av en ny bardisk samt montering av markiser. Länsstyrelsen i Västmanlands län lämnade tillstånd för sökta åtgärder den 11 april 2007, dnr 434-2806-07. Tillståndet är giltigt under sex år, därefter ska bardisk och markis tas bort.

Västmanlands läns museum har utsetts till antikvarisk kontrollant för ansökta åtgärder. Den antikvariska kontrollen har utförts av Anna Ahlberg, bebyggelseantikvarie vid Västmanlands län museum, som även sammanställt föreliggande rapport. Byggnadsvårdsåtgärderna genomfördes under sommaren 2008.

Norrmanska gården ligger vid Norrbygatan/Brunnskatan. Gården är markerad med en röd ring.

Historik

Norrmanska gården uppfördes efter den stora stadsbranden i Sala 1736. Gården uppfördes av P.D Norrman som var garvare och garveriverksamheten fanns kvar i kvarteret fram till 1920-talet. Norrmanska gården är en kringbyggd gård som visar ett äldre borgarhem i centra Sala. Den nybyggda gården bestod av ett boningshus i två våningar vid Norrbygatan och ett boningshus i två våningar beläget runt hörnet Brunns- och Norrbygatan. Efter Norrbygatan och delvis inne på gården uppfördes uthus med läderbod, ladugård, stall mm. Byggnaderna i den slutna gården består av flera sammanbyggda hus i timmer och med olika funktioner. I modern tid har bottenvåningen i de mot gatan belägna husen använts som affärslokaler medan ovanvåningen inrymt lägenheter. Bostadshusen längs Brunns- och Norrbygatan har spritveterade fasader med slätputsade pilastrar samt omfattningar runt fönster och dörrar mot gatan. Mot gården har byggnaderna träfasader med stående pärlspontspanel av varierande ålder. Byggnaderna på den nedre delen av gårdsformationen är av timmer och har ett portlider. På innergården återfinns flera små hus i timmer kring en grusad innergård som troligen en gång i tiden varit en anlagd trädgård. Idag finns verksamhet- och affärslokaler i bottenvåningen på byggnaderna mot Norrbygatan och Brunnsgatan. I de över våningarna används som bostäder. I de timrade byggnaderna i den södra delen återfinns en restaurang och krog med uteplats samt annan verksamhet. Byggnaderna på innergården har olika användningsområden som bland annat förvaring.

Norrmanska gården, portlider till innergården och entré till restaurangen.

Byggnadsvårdsåtgärder

I de timrade byggnaderna i den södra delen av den kringbyggda gården bedrivs bland annat restaurangverksamhet. Restaurangen har en uteservering åt söder med en utomhusbardisk. Restaurangen har under 2007 fått en ny restauratör som vill göra några ombyggnationer på uteserveringen. Befintlig bardisk önskas rivas och man önskar även sätta upp markiser över uteserveringen. Åtgärderna blev dock inte genomförda under 2007 och länsstyrelsen förlängde tillståndet att gälla även under 2008. Västmanlands läns museum besökte Normanska gården den 11 maj 2008. Då var den äldre bardisken flyttad till en annan plats och målad med engelsk röd oljefärg. Bakom bardisken har ett terrassgolv, vilandes på bjälkar, lagts ända in mot fasaden. Markiserna var inte monterade då det framkommit nya önskemål om att istället sätta upp en segelduk. Duken hänger på vajer som måste fästas med fyra till sex fästpunkter i byggnadens fasad eller takfot. Ett annat alternativ finns med en fristående konstruktion, som inte behöver fästas i vägg. Segelduken skulle vara mer ändamålsenlig för gästerna då den kommer kunna täcka en större del av uteserveringen vid baren. Antalet fästpunkter i fasaden blir också färre än alternativet med markiser. Vid besöket hade även en sopbod plockats isär och flyttats från innergården. Ägaren har önskemål om att bygga upp denna på framsidan med ett plank runt om som ska fästas i väggen. Framöver önskar fastighetsägaren även måla alla trärena detaljer, läns museet förordade röd slamfärg av typ Falu rödfärg där det praktiskt är möjligt.

Kring den flyttade bardisken har panelen är måla röd.

Baren från sedd från sydöst.

Infästningar för segelduken kan behöva ske i den timrade väggen eller i takfoten.

Delar av uteserveringen med den nedplockade sopboden. Önskemål finns om att måla alla trärena detaljer röda.

Resultat

Västmanlands läns museum har anlåtats som antikvarisk kontrollant vid rivning av befintlig utomhusbardisk samt nybyggnation av ny bardisk samt montering av markiser på Norrmanska gården i Sala. Västmanlands läns museum genomförde den 11 maj 2008 en slutbesiktning av utförda åtgärder och dessa är godkända ur antikvariskt hänseende.

Litteratur och källor

Alenius, H., & Ström, K. (2004) *Synnerligen märkliga – byggnadsminnen i Västmanlands län*. Västerås. Västmanlands läns museum, Västmanlands Hembygdsförbund, Årsbok 79, 2003–2004.

Västmanlands läns museum, topografiskt arkiv, ”*Sala och Normanska gården*”.

Bildförteckning

Bild id.	Fotograf
Karta	©Lantmäteriet
vlm-kmvaa-2566	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2554	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2561	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2557	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2558	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2556	Anna Ahlberg

Administrativa uppgifter

<i>Västmanlands läns museums dnr:</i>	VLM 070061
<i>Länsstyrelsen dnr:</i>	434-2806-07
<i>Fastighetsbeteckning:</i>	Garvaren 1 och 2
<i>Landskap:</i>	Västmanlands landskap
<i>Län:</i>	Västmanlands län
<i>Socken:</i>	Sala socken
<i>Kommun:</i>	Sala kommun
<i>Ägare-beställare:</i>	Martinell Fastigheter Lars Martinell Råsbo 125 740 45 TÄRNSJÖ
<i>Antikvarisk kontroll:</i>	Västmanlands läns museum Antikvarisk kontrollant Anna Ahlberg Karlskatan 2 722 14 VÄSTERÅS

– en del av Region Västmanland

Västmanlands läns museum, Karlsgatan 2, 722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22 · E-post: lansmuseet@regionvastmanland.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-87828-43-0